

**بیانیه مشترک دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی اصفهان و
جمعیت مردم نهاد پیام سبز
به مناسبت هفته منابع طبیعی - اسفند ماه ۱۴۰۲**

«فرهنگ منابع طبیعی باید به معارف عمومی تبدیل شود.» مقام معظم رهبری

حفاظت و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی برای تأمین نیازهای حیاتی کشور بایستی جزو اولویت‌های اصلی نظام جمهوری اسلامی باشد که متأسفانه با وجود هشدارهای متخصصان، کارشناسان و دلسوزان کشور، روند تخریب منابع طبیعی و محیط زیست همچنان ادامه دارد و شاهد این مدعا بروز سیل‌های ویرانگر، آلودگی هوا بویژه در کلان‌شهرها، بروز طوفان‌های گرد و غبار، افت سطح آب‌های زیرزمینی در دشت‌های کشور و غیره است. دامنه و شدت دخل و تصرف در منابع طبیعی کشور چنان می‌نماید که اختصاص یک هفته و یک ماه برای پرداختن به پیامدهای آن کافی نیست، بلکه هر روز و هر روز باید مراقب بود تا مدیریت جامع عرصه‌های طبیعی با هدف دستیابی به حکمرانی مطلوب و حفاظت و توسعه پایدار محقق گردد. دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی اصفهان و جمعیت حمایت از منابع طبیعی و محیط زیست (پیام سبز) در راستای رسالت علمی و مسئولیت اجتماعی خود و در ادامه هشدارهای داده شده در خصوص ضرورت جبران خسارت‌های وارده به منابع طبیعی و جلوگیری از تخریب این منابع حیاتی، به مناسبت هفته منابع طبیعی توجه همگان بویژه مقامات مسئول در سازمانهای تصمیم‌ساز و اثرگذار را به موارد مهم و اثرگذار زیر خاطر نشان ساخته، خواستار رسیدگی و اقدام لازم و مؤثر از سوی سازمانهای ذیربط می‌باشند.

۱- خودکفایی در تولید کاغذ و برخی محصولات کشاورزی

با وجود اهمیت توجه به کاهش وابستگی و ضرورت تأمین امنیت غذایی کشور، رویکردهای مبتنی بر خودکفایی در تولید کاغذ و برخی محصولات کشاورزی مانند برنج و شکر در شرایط کم‌آبی کنونی و پایین بودن سرانه جنگل در کشور منجر به تخریب‌های غیرقابل بازگشت طبیعت بویژه مراتع و جنگلهای با ارزش و تخلیه منابع آب‌های زیرزمینی کشور خواهد شد.

۲- کاشت یک میلیارد درخت

طرح‌های حمایت از منابع طبیعی و محیط‌زیست باید بنحوی باشد که برهم زنده تعادل طبیعت نگردد. طرح موسوم به کاشت یک میلیارد درخت نیاز به ارزیابی و پژوهشی جامع دارد. در کشور خشکی مانند ایران که متوسط بارش آن یک سوم متوسط جهانی است هر اقدامی که باعث افزایش نیاز آبی شود مخاطراتی مانند فرونشست زمین را تشدید خواهد کرد. البته کاشت درخت و ترمیم جنگل‌های مخروبه که نیاز به آبیاری ندارد از این قاعده مستثنی است.

۳- دست اندازی در طبیعت با نام آبخیزداری و آبخوانداری

روش‌های کنونی و معمول در طرح‌های آبخیزداری و آبخوانداری نیاز به بررسی مجدد دارند تا آنچه سدسازی‌های بی‌رویه و نابجا بر سر رودخانه‌ها، تالاب‌ها و دریاچه‌ها آورده‌اند تکرار نشود. آبخیزداری باید اصولی و متناسب با ویژگی‌های سرزمین باشد.

۴- مدیریت غیرعلمی و غیر جامع حوضه‌های آبخیز

روش‌های بکار گرفته شده در مدیریت حوضه‌های آبخیز طی دهه‌های گذشته که بصورت غیرعلمی، غیرجامع و غیرقانونی انجام شده است موجب کاهش ورودی آب‌ها به رودخانه‌ها، برداشت‌های غیرقانونی و غیرمجاز از رودخانه‌ها و همچنین خشکیدن پایاب حوضه‌های آبخیز و تالاب‌ها شده است. نرسیدن آب به بخش‌های جلگه‌ای حوضه‌ها که دارای خاک‌های عمیق و حاصلخیز است منجر به رهاشدن اراضی و همچنین کاهش سطح منابع آب زیرزمینی شده است. این مساله پیامدهای اجتماعی زیادی داشته و موجب فقر و گرفتاری کشاورزان و کاهش تولید محصولات استراتژیک در کشور شده است.

۵- بحران فرونشست زمین

خشکیدن قسمت‌های جلگه‌ای رودخانه‌ها در کنار شهرها و روستاها موجب کاهش آب‌های زیرزمینی و فرونشست زمین شده است که این پدیده پیامدهای جدی در زیرساخت‌های شهری، آثار فرهنگی و تاریخی و افزایش مهاجرت داشته و اثرات جدی منفی بر امنیت روانی جامعه دارد. نمونه بارز این مساله فرونشست در کلان شهر اصفهان می‌باشد.

۶- تخریب مراتع و جنگل‌ها

منابع طبیعی کشور بشدت تحت فشار ناشی از بهره‌برداری بی‌رویه و در حال نابودی است که گواه آن خشک شدن گونه‌های مهم مرتعی و جنگلی از جمله گون، گز، بلوط، شمشاد و گز در نقاط مختلف کشور است و عامل اصلی آن حکمرانی ضعیف و برهم خوردن تعادل اکولوژیک مانند قطع درختان، چرای مفرط و زود هنگام و بدون تناوب می‌باشد. مهمترین عامل تخریب مراتع شخم زدن این اراضی است که به جهت تصاحب زمین به بهانه کشت گندم دیم انجام می‌شود. نگاه مسئولان و تصمیم‌گیران به مراتع بایستی اصلاح شود. مراتع فقط تامین کننده علوفه برای دامها نیستند و منافع بسیاری دارند. اگر همین گونه‌های نیمه‌جان و نیمه‌زنده اطراف شهرها نباشند این شهرها قابل سکونت نخواهد بود. مراتع تضمین کننده تنوع زیستی هستند که در اثر تخریب آنها علاوه بر خسارات مشهود دیگر، طغیان آفات در محصولات کشاورزی را به دنبال خواهد داشت. از دست دادن این ذخایر ژنتیکی بسیار خسارت‌بار و جبران ناپذیر است. اجرای پروژه‌های مربوط به توسعه بایستی منجر به تخریب منابع طبیعی گردد. بهره‌برداری‌های بی‌رویه در قالب استخراج معادن سطحی

همچون گچ و سنگ منجر به تخریب گسترده منابع طبیعی از جمله مراتع و جنگلها شده و می شود. هنگام صدور مجوز برداشت معادن، لازم است از معدن کاران در خصوص حفظ پوشش گیاهی منطقه تضمین های لازم اخذ گردد.

۷- انتقال آب دریا به فلات مرکزی ایران

طرح عظیم انتقال آب از دریای عمان به اصفهان علاوه بر غیر اقتصادی بودن و غیر زیست محیطی بودن و عدم کفایت برای جبران کمبود آب، نیاز مبرمی به مصرف انرژی دارد که هم اکنون کشور با کمبود گاز و برق مواجه است و از طرفی این انتقال آب سبب افزایش صنایع آب بر و آلوده کننده هوا در شعاع ۱۰۰ کیلومتری شهر اصفهان می گردد که فراتر از ظرفیت پالایش هوا، خاک و آب این محدوده و گنجایش جمعیت این کلان شهر است. در این زمینه لازم است ضمن جلوگیری از هر گونه توسعه صنایع آب بر و آلاینده، نسبت به کاهش آلاینده های صنایع موجود مانند ذوب آهن، فولاد، نیروگاه ها، پالایشگاه و کوره های آجرپزی اقدام لازم انجام شود.

۸- توسعه سازگار با محیط زیست

با توجه به اشباع منطقه اصفهان از مراکز صنعتی و خدماتی، توجه به ایجاد و توسعه مراکز خدماتی سازگار با محیط زیست از جمله مراکز گردشگری در عرصه های طبیعی و جاذبه های تاریخی و فرهنگی و یا صنایع با فناوری های نوین و نیاز آبی کم و بدون آلاینده می تواند مورد توجه قرار گیرد.

۹- توجه به شیوه های معیشت سازگار با طبیعت و ایجاد اشتغال سبز

تأمین و تجهیز زیرساخت های لازم برای توسعه و ترویج معیشت های جایگزین از جمله زنبورداری، گردشگری، تولید گیاهان دارویی و غیره می تواند باعث کاهش فشار فعالیت های انسانی بر منابع طبیعی کشور گردد. علاوه بر این، اصلاح و احیای منابع طبیعی در حال تخریب، ظرفیت زیادی برای اشتغال زایی سبز و دانش بنیان برای دانش آموختگان منابع طبیعی و بهره برداران دارد. ظرفیت سازی اشتغال سبز نیازمند ایجاد زیرساخت و ارائه تسهیلات لازم و به کارگیری افراد متخصص و جوان است.

۱۰- حقوق و قوانین منابع طبیعی و محیط زیست

حفظ و صیانت از منابع طبیعی نیازمند وجود قوانین جامع و بازدارنده است. متأسفانه با وجود تاکید قانون اساسی و قوانین جاری و اسناد بالادستی بر حفظ منابع طبیعی و محیط زیست، زمینه سوء استفاده برای دست اندازی و تخریب منابع طبیعی وجود دارد. انتظار می رود دستگاه های اجرایی متعهد به اجرای صحیح قوانین بوده و نهادهای نظارتی به وظیفه قانونی خود نسبت به حفظ منابع طبیعی و محیط زیست عمل کنند.

دکتر مهدی بصیری

رئیس هیات مدیره جمعیت مردم نهاد پیام سبز

دکتر نوراله میرغفاری

رئیس دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی اصفهان

